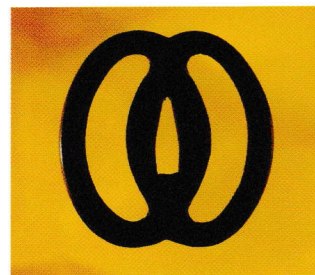

Miyamoto Musashi

Miyamoto Musashi (1584–1645) to postać, o której z pewnością choć raz słyszało się w gronie osób zajmujących się lub mających jakiś związek z budo.

Niewątpliwie jest to postać niezwykle ciekawa, choćby z tego względu, że owiana wielką wręcz tajemniczością. Musashi znany jest między innymi z tego, że podczas swojego życia, które trwało 62 lata, stoczył ponad 60 pojedynków i umarł śmiercią naturalną! Zważywszy na fakt, iż żył w niezwykle burzliwych czasach, kiedy śmierć w walce była rzeczą bardzo naturalną, a jemu udało się zwycięsko wychodzić ze wszystkich stoczonych bojów, stawia go w gronie osób, na temat których powstawały legendy.

Zanim jednak do tego przejdziemy, należy się parę słów o czasach, w których przyszło żyć bohaterowi niniejszego krótkiego artykułu. Otóż, jak widać z daty urodzin i śmierci, Musashi żył w bardzo burzliwych latach, kiedy Japonią targaly liczne walki międzyklanowe i rodowe, które w efekcie doprowadziły do scalenia kraju pod rządami genialnego wręcz polityka. Mowa oczywiście o szogunie Tokugawa Ieyasu (1542–1616).

Musashi z racji swojego urodzenia miał ten problem, że należał do obozu, który został rozbity przez Tokugawę, co niewątpliwie też miało niemały wpływ na jego losy, ale i także na całą karierę jako szermierza, stratega oraz mistrza wielu innych sztuk, którym poświęcił całe swoje życie.

Nadmienię tylko, że w drugiej połowie XVI wieku zaczęły się mnożyć walki okresu znanego pod nazwą SENGOKU, okresu, kiedy od ponad stu lat prowadzone były liczne bitwy oraz wojny mające na celu przejęcie władzy nad rozdartym wewnątrznie krajem. Rywalizowali bowiem między sobą książęta feudalni tzw. Sengoku-daimyo, którzy pod koniec tego okresu skupili się w dwóch zwalczających się obozach,

znanych w japońskiej historii jako obozy togun i seigun, czyli armia wschodnia i armia zachodnia.

Na czele armii wschodniej stał wyżej wspomniany Tokugawa Ieyasu, a po stronie przeciwnej, na czele armii zachodniej, Ishida Mitsunari (1563–1600), który prowadził z Tokugawą wojnę pod hasłem obrony dziedzictwa po poprzednim dyktatorze Toyotomim Hideyoshim (1536–1598).

Cezurą wyznaczającą zakończenie okresu Sengoku i początek nowych czasów była słynna bitwa pod Sekigahara, która odbyła się w 1600 roku. „Bitwa pod Sekigaharą stała się przełomem w dziejach Japonii, wyniosła bowiem na szczyt władzy Tokugawę Ieyasu, który potrafił to zwycięstwo militarne przekształcić w trwałą hegemonię swojego rodu – hegemonię na całe następne ćwierć milenium” – jak pisze profesor Jolanta Tubielewicz w swojej pracy pt. „Historia Japonii” (Ossolineum, 1984).

Zanim jednak doszło do całkowitego opanowania władzy nad krajem, staczące jeszcze były liczne walki i potyczki w różnych częściach kraju. Przyjmuje się, że ostateczne rozprawienie się z obozem zachodnim nastąpiło w wyniku tzw. letniej i zimowej ofensywy na zamek Osaka, tj. w latach 1614–1615.

Lata życia Musashi to okres, kiedy Japonia diametralnie zmieniała swoje oblicze. Przeszła bowiem z etapu wojen domowych w czasy, kiedy pokój zapanował powszechnie i stał się codziennością. W czasach tych zasłynęło wielu znakomitych szermierzy, którzy wstawili się nie mniej niż nasz bohater.

Walki rodowe oraz zjawisko pod nazwą Gekokujo, czyli obalanie zwierzchników przez podwładnych, było tak powszechne, że umożliwiało realizowanie własnych zamiarów w miarę dysponowania indywidualną siłą, a mocni lokalni wojownicy niższego szczebla skupiali wokół siebie potężne siły, dzięki którym stawali się zdolni do obalania swoich panów.

IMURO AKIRA

巨匠の中の巨匠

武蔵 漂泊の軌跡

Powszechnym stało się pojęcie musha-shugyo – czyli praktyczne zdobywanie wiedzy wojennej poprzez wędrowanie od prowincji do prowincji w celu odbycia walk, obalenia istniejącej szkoły szermierczej czy innego systemu walki. Sprzyjało to rzecz ja-

śna także ciągłemu powstawaniu nowych szkół szermierczych i wiąże się z takimi nazwiskami jak Kami Izumi, Ise-no Kami Nobutsuna, Yagyu Muneyoshi i Munenori, Tsukahara Bokuden czy Marume Kurando. Osoby te były prekursorami lub konty-

nuatorami takich systemów walk jak: Kage-ryu, Katori Shinto-Ryu, Shin Kage-Ryu, Itto-Ryu, czy w końcu Niten Ichi-Ryu, za którego twórcę uważa się Miyamoto Musashi.

Chęć konfrontacji z przeciwnikiem, samodoskonalenie, trening psychiczny i fizyczny to droga, jaką obrał Musashi. Często wojownicy, którzy nie mieli swojego seniora, tzw. roninowie, angażowali się w walki dla zarobku, stając u boku kogoś zupełnie postronnego.

Wydawać by się mogło, że zaprowadzenie stałego pokoju w Japonii spowodować powinno zahamowanie rozwoju szermierki i co za tym idzie, utratę ducha bojowego Japończyków. Otóż wcale tak się nie stało, a wręcz przeciwnie, przyczyniło do jeszcze większego rozkwitu nowych szkół i systemów walki.

Powstawały liczne opracowania dotyczące tajników danej szkoły, a dzieło znane pod nazwą Gorin-no sho (Księga Pięciu Żywiołów), które napisał Miyamoto Musashi pod koniec swojego życia, jest wręcz sztandarową pozycją z tej tematyki, tak aktualną, że tłumaczoną na wiele języków. (Gorin-no sho wydane zostało, w Polsce pod nazwą Księga Pięciu Kręgów w znakomitym tłumaczeniu Agnieszki Żuławskiej Umedy w roku 2001)

Legenda na temat osoby Miyamoto Musashi związana jest praktycznie z całym jego życiem i głównie dlatego, że nie ma w pełni wiarygodnych materiałów traktujących o jego osobie. Nawet słynne Gorin-no sho zawiera wiele wątpliwości co do osoby autora. Wynika to bowiem z faktu, że nie jest wyjaśnione i udowodnione w stu procentach, iż autorem dzieła jest sam Musashi, a w szczególności wątpliwość ta dotyczy wstępu, jakim opatrzone jest dzieło w części pod nazwą „Ziemia”.

Według tych poglądów ktoś z bliskiego kręgu Musashi postanowił wyjaśnić powody, dla których powstało to dzieło. Zachęcam jednak do lektury tłumaczenia Gorin-no sho. Ze względu na brak konkretnych dowodów przyjmuje się, że autorem całości wraz ze wstępem jest sam Miyamoto Musashi.

Dlaczego więc osoba Musashi tak bardzo intryguje aż do chwili obecnej? Gdyby

zaufać temu, co napisał w Gorin-no sho, że zwycięsko stoczył ponad 60 pojedynków, naturalnym jest, że wokół tak silnej osoby powstaną liczne anegdoty. W miarę upływu czasu treść samych opowieści na jego temat ulegała zmianom, ale na pewno tworzone były zupełnie nowe, nie mające potwierdzenia w rzeczywistości. Pamiętać też należy, że legendy na jego temat powstawały zazwyczaj z dwóch różnych punktów widzenia. Często też sobie zaprzeczały, ponieważ z jednej strony wychwalały go jako wspaniałego rycerza, a z drugiej zaś, opisywano dane wydarzenie od strony pokonanego i siłą rzeczy nie były to opinie pozytywne.

Miyamoto Musashi niewątpliwie jest postacią historyczną, czego dowodzą liczne ślady, jakie po sobie zostawił. Najbardziej znane to oczywiście Gorin-no sho, no i jego szkoła szermiercza – Nitenichi-Ryu, zwana wcześniej Enmei-ryu.

Szkoła ta, jak wiemy, charakteryzuje się tym, że posługuje się w niej dwoma mieczami i jest ukoronowaniem licznych wojennych doświadczeń Musashiego.

Oprócz wyżej wymienionych przypisuje się mu także autorstwo wielu dzieł z dziedziny malarstwa, kaligrafii, a nawet rzeźby.

Taka szeroka działalność Musashi była dla jednych przedmiotem zachwytu, ale dla innych zgoła wręcz krytyki. Na tym właśnie tle mogło powstawać wiele kontrowersyjnych wersji o życiu Miyamoto Musashi.

Czy wielka wrażliwość, jaką z pewnością obdarzony jest każdy artysta, może iść w parze z bezwzględnością człowieka, który zabił

巨匠の中の巨匠

Zdjęcie autora
największego
opracowania
o Miyamoto Musashim
– Yoshikawy Eiji

tak wielu ludzi? Do dzisiaj nie wiemy, jak daleko postać tego człowieka jest prawdziwa. Pewne jest natomiast, że ciągle budzi kontrowersje i jest przedmiotem licznych badań.

Osobą, która poświęciła postaci Musashiego wiele czasu, jest na pewno pisarz i historyk Yoshikawa Eiji (1892–1962). Sam Yoshikawa w swoich „Szkicach o Miyamoto Musashi” stwierdził, że chcąc napisać na temat Musashiego to, co jest pewne na jego temat, zmieściłoby się zaledwie na jednej kartce papieru.

Nadmienię jednak, że Yoshikawa Eiji uznawany jest za najwybitniejszego badacza postaci Musashiego, a ukoronowaniem jego badań jest powieść pt. „Miyamoto Musashi”, która w wersji japońskiej obejmuje nawet 7 tomów!

Wiele zatem można pisać o osobie Musashiego. Opisywać liczne pojedynki, które nie zawsze i niekoniecznie znajdują potwierdzenie w jakichkolwiek zapisach. To samo dotyczy zresztą jego dzieł artystycznych.

Legenda na temat Miyamoto Musashi narastała przez wieki, ale twórcą współczesnej legendy jest wspomniany Yoshikawa Eiji, którego powieść wryła się w świadomość społeczną do tego stopnia, że wydarzenia opisane w niej traktowane są jako fakty. Niewątpliwie przyczyniły się do tego także filmy oparte na tej powieści. Jako ciekawostkę podam, że w chwili obec-

nej w Japonii prezentowany jest w telewizji serial o Musashim, co niejako dowodzi niesłabnącego zainteresowania jego osobą. Serial ten wyświetlany jest co tydzień przez cały rok i cieszy się dużym powodzeniem, choć, niestety, nie jest tak wspaniały jak inne filmy, które powstawały w latach wcześniejszych.

Nie poświęciłem zbyt wiele miejsca na opisy faktów z życia Musashiego. Nie opisałem też zawiłych teorii na temat jego pochodzenia. Nie wspomniałem nic o jego życiu intymnym. Zrobiłem to celowo, mając na uwadze tylko chęć zasygnalizowania wielkiej problematyki, jaka związana jest z postacią Miyamoto Musashiego. Pragnąłem tym samym zapowiedzieć, że planuję ukończenie pracy poświęconej badaniom osoby Musashiego, którą w pełni chciałbym przybliżyć także i polskim czytelnikom. Zapewne będzie tam można znaleźć opisy walk, jakie przyszło mu stoczyć, poczynając od tej pierwszej, kiedy miał zaledwie 13 lat. Będzie też mowa o aspiracjach Musashiego zostania wielkim mistrzem szermierki na dworze szoguna, a także spróbuję zastanowić się nad okresem jego życia, kiedy zniknął po fatalnych dla niego porażkach związanych z przynależnością do podbitego obozu armii seigun.

Musashi uchodził za wielce utalentowanego rysownika. Poniżej rysunek wykonany jakoby jego ręką.

